

بسمه تعالی

عنوان تحقیق

الزامات معماری لند اسکپ ها در ارائه خدمات به شهروندان در شرایط بحران با رویکرد پدافند غیر عامل
(مطالعه موردی پارک عمومی در سیرجان)

پرسش اصلی :

در طراحی لند اسکپ ها با رویکرد پدافند غیر عامل چه پارامترهایی باید رعایت گردد؟

۵ - بیان مسأله (مقدمه، تشریح ابعاد، حدود مسأله، معرفی دقیق مسأله، بیان جنبه های مجهول و مبهم و متغیرهای مربوط به پرسش های تحقیق، منظور تحقیق)

با توجه به زلزله خیز بودن کشور و قرار داشتن در معرض خطرات و حوادث طبیعی مانند سیل ، زلزله ، تهدیدات جنگی و..... این موضوع ضرورت پیدا می کند که در زمان بحران، خدمات رسانی به سهولت انجام گیرد . بنابراین باید اقدامات لازم در زمان عادی و صلح پیش بینی گردد تا بتواند شرایط بحرانی از آنها به نحو مقتضی استفاده کرد . بنابراین پدافند غیر عامل موضوع بسیار مهمی است که باید در تمام ابعاد و عرصه ها بررسی گردد. یکی از این عرصه ها ، عرصه ساخت و ساز و مکانهای زیستیانسانها می باشد که می توان گفت تمام فعالیتها در آن شکل می گیرد . و با تخریب آن ، روند فعالیتهای روز مره انسانها مختل می گردد. از مکانهای موجود در یک بافت شهری، یکسری از آنها بیشتر در شرایط بحران، نقش خدمت رسانی را می توانند انجام دهند. مانند مدارس و دانشگاهها برای اسکان موقت، مکانهای زیر زمینی برای حفظ جان افراد هنگام بمباران و حملات هوایی، مکانهای موجود در نقاط مرتفع برای شرایط بحرانی هنگام سیل و یکی از مکانهایی که می تواند در شرایط بحران برای کمک به آسیب دیدگان و سایر افراد مناسب باشد پارکها و فضاهای سبز شهری می باشد . معمولا در هنگام حملات هوایی ساختمانها بیشتر بمباران می شوند و کمتر به پارکها و فضاهای سبز آسیب می رسانند. بنابراین اگر طراحی معماری لند اسکپ ها به گونه ای صورت گیرد که بتوان افراد را در شرایط بحران، در آنها اسکان داد می توان از افراد بیشتر محافظت نمود و میزان آسیب را به حد اقل رساند .

این پژوهش سعی دارد تا در طراحی لند اسکپ ها، رویکردی مبنی بر دفاع پدافند غیر عامل داشته باشد و الزامات طراحی معماری این فضاها را مشخص کند .

۶-سوابق مربوط به پیشینه نظری و عملی (بیان مختصر سابقه تحقیقات انجام شده درباره موضوع و نتایج بدست آمده در داخل و خارج از کشور و نظریه های علمی موجود درباره موضوع تحقیق):

طبق آمارهای سازمان ملل متحد در ابتدای قرن بیستم نسبت تلفات غیرنظامیان به کل تلفات جنگی ، تنها 5% بوده است .در حالی که این نسبت در طول جنگ جهانی اول به 15 % ، جنگ جهانی دوم به 65 % و در دهه 1990 میلادی به بیش از 90 % رسیده است.

علاوه بر تلفات مستقیم جنگ ، تلفات بیشماری بر اثر عواقب غیرمستقیم جنگ از قبیل فقدان یا کمبود مواد غذایی و خدمات دارویی و درمانی و نیز منابع آب آشامیدنی سالم بروز می نماید که در این میان افراد آسیب پذیر نظیر کودکان و سالمندان و زنان و بیماران بیش از دیگران لطمه می بینند.

اولین بار توماس هابز در کتاب "De Cive" تامین امنیت شهروندان را اصلی ترین قانون و مهم ترین وظیفه حاکمان در برابر مردم معرفی نموده و نپرداختن به آن را اقدام علیه صلح و قوانین طبیعت ذکر می نماید.اکنون نیز پدافند غیرعامل هم به صورت یک هدف کلی و هم به عنوان مسئولیت هر دولتی شناخته می شود ، به طوری که بسیاری از دولتها مسئولیتهای گسترده ای در باب پدافند غیرعامل بر عهده دارند(داعی نژاد، فرامرز و امین زاده و حسینی، اصول و رهنمودهای طراحی و تجهیز فضای باز مجموعه های مسکونی به منظور پدافند غیرعامل ، تهران ، مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن،1385)

در سال 1977 میلادی تمهیدات قانونی بین المللی در قالب پروتکل I ژنو چارچوب حقوقی لازم به منظور نحوه رفتار با غیرنظامیان در زمان جنگ و نیز وظایف دول جهان در زمینه ارائه و اجرای طرح ها و برنامه های دفاع غیرنظامی فراهم نمود .این پروتکل دلالت بر لزوم انجام اقدامات معینی به منظور دفاع از غیرنظامیان و تضمین محافظت از آنان در زمان جنگ است .کشورهای مختلف جهان به منظور تامین محافظت از شهروندان خود در برابر انواع بلایای طبیعی و انسان ساز، روشهای مختلفی را به تناسب دیدگاه غالب در زمینه مقابله غیرعامل با بحران، نوع بحران و امکانات در دسترس بکار می گیرند .اهم این روش ها عبارتند از:

•پیشگیری و هشدار مشتمل بر هشدار و اعلام خطر ، ایجاد پناهگاه ها

•مواجهه مشتمل بر تخلیه یا استقرار در پناهگاهها

•امداد و نجات

•بازتوانی

بررسی دیدگاههای فکری تعدادی از کشورهای پیشرفته در امر محافظت از غیرنظامیان در برابر تهاجم های نظامی گویای آن است که از دیدگاه پدافند غیرعامل، یک طرح کارآمد می بایست تلفات جانی را به حداقل ممکن کاهش دهد، خسارات زیربنایی را به حداقل برساند و ابعاد و دامنه آسیب ها را هر چه بیشتر محدود نگاه دارد.

پدافند غیرعامل در ایالات متحده امریکا دارای ابعاد بسیار گسترده ای است. گرچه تاکید اصلی در این زمینه بر افزایش فوق العاده توان تهاجمی و بازدارندگی است، ولی دیگر اقدامات و تمهیدات پدافندی نظیر مقابله با شرایط حین و پس از وقوع حمله - عمدتاً حملات هسته ای - نیز دیده شده اند. این تمهیدات کلیه مراحل عمل در پدافند غیرعامل مشتمل بر آمادگی (اعلام خطر)، مواجهه (تخلیه عمودی یا افقی محل)، مقابله (نجات و کاهش دامنه آسیب ها) و بازتوانی پس از وقوع حمله را در بر میگیرد. (حاجی ابراهیم زرگر، اکبرومسگری هوشیار، پدافند غیر عامل در معماری راهکاری جهت کاهش خطرپذیری در برابر سوانح، ۱۳۸۶)

۷- اهداف تحقیق به صورت کلی و جزئی (شامل اهداف علمی، کاربردی و ضرورت های خاص انجام تحقیق):

۱- شناسایی عوامل معماری تاثیرگذار بر بهبود روند خدمت رسانی فضاهای سبز و لند اسکپ ها در شرایط بحران

۲-ارائه استانداردهائی برای اجزاء معماری به کار رفته در لند اسکپ ها برای بهبود روند خدمت رسانی اینگونه از فضاها

۸- فرضیه های تحقیق (هر فرضیه به صورت یک جمله خبری نوشته شود):

۱-با طراحی معماری مناسب لند اسکپ ها، می توان ویژگی خدمت رسانی اینگونه از فضاها را در شرایط بحران افزایش داد.

۹- متغیرهای تحقیق:

۱-عوامل معماری تاثیر گذار بر بهبود روند خدمت رسانی لند اسکپ ها در شرایط بحران

۲-ویژگی های عوامل معماری تاثیر گذار بر بهبود روند خدمت رسانی لند اسکپ ها در شرایط بحران

۱۰- جامعه آماری (توضیح جامعه و حجم آن):

تعداد ۱۲۰ نفر از تمام اقشار مردم در سیرجان انتخاب گردید.

۱۱- نمونه آماری حجم نمونه :

۴ نمونه - افراد مسن، کودکان، جوانان، میانسالان

۱۲- ابزارهای اندازه گیری و روش نمونه گیری:

پرسشنامه-تصادفی

۱۳- در صورت داشتن هدف کاربردی بیان نام بهره وران اعم از مؤسسات آموزشی و اجرایی و غیره :

مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن

اداره تحقیقات و استاندارد ساختمان

سازمان مسکن و شهر سازی

سازمان نظام مهندسی ساختمان

مهندسین مشاور و پیمانکاران ساختمان

۱۴- جنبه نوآوری و جدید بودن تحقیق در چیست؟

آنالیز اجزاء معماری موجود در لند اسکپ ها و پیدا کردن قابلیت‌های هر یک از اجزاء در دفاع پدافند

غیرعامل ، همچنین تعریف ضرورت‌های برنامه فیزیکی مناسب لند اسکپ ها با قابلیت دفاع پدافند غیرعامل

۱۵- روش کار (چگونگی جمع آوری داده ها) :

الف: نوع روش تحقیق:

روش همبستگی

ب: روش گرد آوری اطلاعات (میدانی، کتابخانه ای و غیره):

کتابخانه ای و میدانی

ابزار گرد آوری اطلاعات (پرسشنامه ، مصاحبه ، مشاهده ، آزمون ، سنجش ، جدول ، نمونه برداری ، تجهیزات

آزمایشگاهی، بانک های اطلاعاتی و شبکه های کامپیوتری و ماهواره ای و غیره) :

پرسشنامه- بانکهای اطلاعاتی و شبکه های کامپیوتری

ت: روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

اطلاعات جمع آوری شده به روش میدانی با استفاده از پرسشنامه، به وسیله نرم افزار SPSS ۱۹ مورد تجزیه و

تحلیل قرار می گیرد .

ضرورت تحقیق

کشور ما ایران، در طول تاریخ با توجه به خصوصیات جغرافیایی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی آن همواره با بحران های زیادی چون سیل، زلزله و جنگ مواجه بوده است، بنابراین آمادگی برای مواجه شدن با این قبیل حوادث بسیار حائز اهمیت می باشد که در این راستا ایجاد معماری امن از ملزومات امروز کشور است. معماری پایدار بخشی از ساختار توسعه پایدار می باشد، در حوزه معماری امن نیز می توان با به خدمت گرفتن اصول و قواعد معماری پایدار، استفاده صحیح و اصولی از منابع انرژی به اهداف پدافند غیرعامل دست یافت. معماری و شهرسازی پایدار بعنوان یک واسطه قدرت دفاعی را بالا می برند و نیاز به امنیت را ارضاء می کنند. همه جانبه گرایی کلیه الزامات دفاع غیرعامل و معماری پایدار، باعث پایداری طرح دفاعی می شود. بنابراین بایستی به مبحث دفاع غیرعامل به صورت میان رشته ای و مرتبط با دیگر عناصر در توسعه پایدار توجه کرد. هر قدر توان دفاع غیرعامل در معماری ایمن بالاتر باشد، میزان حفاظت نیز بالا می رود. تلفیق طراحی این فضاها با مباحث تأمین انرژی پاک مورد نیاز و بهره وری از این گونه تأسیسات میزان دفاع را بالا برده و باعث پایداری طرح دفاعی حتی در زمان عادی می گردد. به ویژه آنکه ایران به لحاظ منابع انرژی های تجدیدپذیر بسیار غنی است و در این میان انرژی زمین گرمایی بعنوان یکی از گزینه ها در معماری پایدار می تواند با تأمین سرمایش و گرمایش فضاهای امن، سرپناه ها و بیمارستان های صحرایی بدون نیاز و یا با حداقل نیاز به منابع برق و گاز شهری راه حل مناسبی در زمینه پدافند غیرعامل محسوب گردد. روش جمع آوری اطلاعات تحقیق حاضر، مطالعه اسنادی و کتابخانه ای بوده است.

در جهان معاصر که تحولات گسترده تکنولوژیکی، ابعاد مختلف زندگی بشر را درنور دیده، فضاهای زیستی باید معلول علم و تکنولوژی، و درجهت تامین هرچه بهتر نیازهای بنیادین انسانی بویژه ایمنی و امنیت در تعامل با پیشرفتهای حاصله قرارگیرد، زیرا این سرزمین بدلیل موقعیت خاص جغرافیایی و سیاسی، همواره در معرض انواع خطرات طبیعی و تهدیدات انسان ساز قرار داشته، و در این رهگذر متحمل تلفات انسانی و خسارات مالی سنگینی گردیده، از اینروست که بهره گیری از فرآورده های معماری دیجیتال و آفرینش سیالیت در جهت انطباق فضاهای زیستی انسان با الزامات پدافند غیرعامل، کاهش آسیب پذیری و گسترش تمهیدات دفاعی، و محیطی بلاقوه در جهت مقابله با بحران به ارمغان آورده است، در این کاوش سعی شده تاثیر کاربرد تکنولوژی دیجیتال در شکل دهی به فضاهای زیستی و رهیافت به محیط های شهری انعطاف پذیر بر تعامل دوسویه انسان و این محیط، و اثر این تغییرات در افزایش احساس امنیت و بلاطیع کاهش آسیب پذیری انسان در بحرانهای شهری بررسی گردد، بطوریکه سیالیت محیط در تعامل با پاسخ فعالانه انسان به محیط قرار گرفته، تا نیاز به آفرینش محیط ایمن در برابر خطرات و تهدیدات، انگیزه رهیافت به انعطاف پذیری وام گرفته از تحولات تکنولوژیکی شود، و تکنولوژی بعنوان بخشی از محیط با تکیه بر زبان و گرامر هندسی با کمک رایانه فرمهایی بیآفریند که در عناصر و اجزاء فضاهای زیست انسان متجلی شده و محیط

های انعطاف پذیر بلاقوه ای ایجاد نماید، که به نظر می رسد این تغییر محیط بواسطه آفرینش فضاهاى انعطاف پذیر با تکیه بر فرآورده های دیجیتال، سبب کاهش آسیب پذیری در برابر خطرات طبیعی و تهدیدات انسان ساز، افزایش کارایی پس از وقوع خطر و به میزان زیادی از شدت و گستردگی خسارات و تلفات خواهد کاست.